

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quinta. De Objecto, Actibus, & passionibus appetitûs sensitivi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

QUÆSTIO V.

De objecto, actibus, & passionibus appetitus sensitivi.

I.
Objectum &
differentia
appetitūs &
voluntatis.

Sicut voluntatis objectum est bonum, & conveniens, quantum ad actum persecutionis, & malum seu disconveniens fugæ, sic quoque est in appetitu sensitivo, sive sit verum, vel apparens, hæc tamen differentia primò quòd appetitus non feratur in illud nisi ut in particulari, voluntas verò tam in particulari, quam in universali: Secundò quòd feratur voluntas in bonum tam honestum, quam delectabile & utile, appetitus verò non nisi in utile & delectabile, nam sicut sensus cognoscitivus internus nequit attingere bonitatem honestatis, ita nec appetitui potest proponere. Et hæc pro prima parte tituli; de actibus etiam nulla est difficultas, sunt enim quàm maximè *prosecutionis & fugæ*, & quia actus & passionis appetitūs sensitivi à multis pro synonymis sumuntur, ideo ad tertium progrediendo

II.
Passiones ap-
petitūs prin-
cipales sunt
quatuor.

Dico I. *Passiones appetitūs sensitivi principales quatuor sunt, ad quas reliquæ reduci possunt, & debent.* Prima pars est contra modernos Philosophos est tamen Sanctorum Patrum Augustini lib. 10. Confess. 14. dicentis: *Sed ecce de memoria profero, cum dico quatuor esse perturbationes animi, cupiditatem, letitiam, metum, tristitiam: Et quidquid de his disputare potuero dividendo singula per species sui cuiusque generis, & definiendo.* D. Bernardi serm. 50. de divers. *Sunt autem affectiones istæ quatuor notissima, amor & letitia, timor & tristitia.* Item serm. 2. in capite Jejun. *Attende solerter, quid diligas, quid metuas, unde gaudeas, aut tristeris, & sub habitu religionis animum secularum, sub panis conversionis invenies cor perversum. Totum enim cor in hu quatuor affectionibus est.*

Probatur secunda pars: *Cupiditas est amor adipiscendi, aut obtinendi temporalia* inquit D. Augustinus lib. 83. q. q. 36. & ad hunc possunt primò reduci, desiderium, Divo Augustino lib. 14. Civit. cap. 7. est *Amor inhians: Audacia, spes; ad metum reducitur commodè odium, fuga, nam ut S. Augustinus lib. 83. q. q. 32. ait: Necessè est qui metuit aliquid fugiat; odium respectu illius quod fugimus, reducitur etiam Ira, nam ut idem Sanctus Doctor Epist. 115. inquit: Si animo existat aliqua difficultas agendi, atque implendi quod cupit, absidue irascimur. Ira est autem quantum mea fert opinio, turbulentus appetitus auferendi ea, quæ facilitatem actionis impediunt. Unde quando jam malum imminens & impediens concupitum est præsens, irascimur & tollere conamur, quod si non evincimus desperamus, reducitur sic quoque ad metum desperatio, & hæc passionis sunt propriæ etiam actiones, sunt ergò quatuor principales passionis ex S. S. Patribus appetitūs sensitivi, & in universum cum suis subdivisionibus undecim cum modernis, nempe: Amor, desiderium, spes audacia, metus, fuga, odium, ira, desperatio, voluptas, seu delectatio, & tristitia, seu dolor, inter quæ est ista differentia quòd delectatio & tristitia ad voluntatem; voluptas autem & dolor ad appetitum spectent, de quibus omnibus*

est difficultas an sint actiones, vel passionis quod

Dico 2. *Delectatio & tristitia, voluptas & dolor non sunt actus, sed passionis, priores in voluntate, posteriores in appetitu.* Hæc est conlocutio principis Scoti. Et

Probatur prima pars Ex auctoritate D. Augustini lib. 14. Civit. c. 6. *Com consentimus fruendo letitia est, & ibidem accipit 7. dicit, quòd Tristitia sit dissenso ab his, quæ nobis nolentibus accidunt.* Ex qua posteriori sic arguuntor: Tristitia est de his, quæ nobis nolentibus accidunt, ergò tristitia non est actus, probatur consequentia, quia esset nollet, vellet enim non est, sed nolle non est, ergò, probatur minor, quia potest esse illud nolle ubi tamen non est tristitia, ut in Deo, & beatis, qui tamen nolunt peccatum, & tamen non tristantur, & contra demoni eveniunt multa quæ vult, & tamen non habet ullam delectationem, ergò nec tristitia nec delectatio, & cum quæ actus nolitionis est conformis naturæ & voluntati, habetque posse eam perficere, sed tristitia non est ei conformis, nec perficit eam, ergò, tum denique actus nolitionis precedit tristitiam, quia dum prævidemus malum, habemus actum nolitionis, & tamen tunc nondum est tristitia, & quando advenit non sentimus novam operationem, nec secundum se, nec secundum aliquem gradum, secundum quem non præstat. Eadem est ratio de voluptate & dolore, de quibus tamen adhuc ulterius

Probatur secundo: Si voluptas & dolor essent actus, deberent esse sensationes sensus tactūs, sed non sunt, ergò: probatur minor, sensus tactūs non percipit nisi qualitates primas, vel secundas per se sensibiles, sed qualitas dolorifera non est talis, ergò, probatur minor, qualitas sensibilibus non sentitur tantum in subiecto ubi est, sed in manu, verò gratia attingente, ut patet de manu mea tangente manum alteram frigidam, quam sentio etiam frigidam, ac ille, qui patitur, sed in manu tangente non sentitur illa qualitas dolorifera, ergò: probatur minor, quia si attingam vulnū Mævii nihil sentio præter humiditatem vel calorem, Mævius autem sentit insuper gravissimum dolorem, ergò. Confirmatur, quia si dolor esset sensatio objecti disconvenientis, sequeretur quòd major & intensior esset, quòd eo perfectius cognosceretur objectum disconveniens secundum suas differentias, sed hoc est contra experientiam, quia quò magis dolemus, eò minus scimus assignare illud objectum, ergò.

Probatur secunda pars Ex D. Augustino lib. 14. Civit. cap. 5. ubi de passionibus loquens ait: *Interest voluntas in omnibus passionibus sive carnis, sive animi, imò omnes volentes aliud, quàm voluntates sunt.* Et cap. 6. *Voluntas quippe in omnibus est, imò omnes nihil aliud quàm voluntas sunt. Et 7. Recta voluntas, bonum amat, & voluntas perversa malum amat. Amor ergò ad malum habere quòd amatur cupiditas est; id autem habere eò, fruens letitia: fugiens quòd ei arcescitur timor est: idque si acciderit sentiens tristitia est, & 10.*

Trinit. 20. Trinitur cognitio in quibus voluntas ipsa propter se ipsam delectata conquisit. Ergo ex mente D. Augustini delectatio, & tristitia sunt in voluntate, & consequenter voluptas & dolor erunt in appetitu sensitivo. Sed ex allegatis textibus probat Nebrudius, omnes passionibus esse voluntatis secundum D. Augustinum, & sic nullum dari appetitum sensitivum, sed perperam, nam ipse D. Augustinus lib. 5. de Civit. 11. ait, appetitum sensitivum esse nobis commune cum brutis, sed voluntas non est communis, ergo appetitus non est ipsa voluntas, consequenter nec omnes passionibus erunt voluntatis formaliter, licet sint causaliter. Deinde idem attribuit appetitum aliquando quod est voluntatis & e contra, indifferenter sumendo voluntatem pro appetitu, & appetitum velut voluntatem, nempe materiale. Iterum non video quare tam acriter defendat sensum internum cognoscitivum distinctum ab intellectu communem nobis & bestiis, & non etiam appetitum illi sensui correspondentem, cum etiam dicat lib. 3. Trinit. 9. Animalia habent sensum appetendi, que secundum naturam sunt vitandis, contraria. Citius concederem ex D. Augustino posse probari passionibus illas esse actiones cum supra dicat cap. 5. Cum consentimus appetendo ea, que volumus cupiditas, cum au-

tem consentimus fruendo his que volumus letitia vocatur. Nisi facillime explicaretur causaliter cum loqui, non formaliter, & quamvis eodem modo loquatur de cupiditate & letitia, prior tamen est actus posterior passio, & prior est predicatio formalis, posterior causalis.

Queres, Quenam sit causa delectationis & tristitia? Respondeo nec esse solum objectum, nec solum voluntatis actum, sed simul actum apprehensionis objecti & actum voluntatis.

V.
Causa letitia
& tristitia.

Probatur prima pars. Quia objectum aliquando non est nisi ens privativum, vel materiale, sed tale non potest immediate agere in voluntatem, ergo non poterit causare tristitiam, vel letitiam.

Probatur secunda pars: Quia si voluntas esset causa harum passionibus immediate, essent in ipsius potestate, sicut volitio & nolitio, sed non sunt sic, ut de se patet, ergo.

Probatur tertia pars: Quia non statim, ac apprehendimus objectum, ut presens, & conveniens aut disconveniens causatur in voluntate gaudium, vel tristitia, sed requiritur etiam, quod sit volitum, vel nolitum.

DISPUTATIO VII.

DE ANIMA RATIONALI SECUNDUM SE.

Essentiam rationalis anime facillime quilibet cognoscere poterit, qui se supra dicta reflexerit in prima Disputatione, unde communiter definitur, quod sit actus corporis organici potentia vitam rationalem habentis, seu quod sit Principium Physicum ratione cujus competit substantia corporea discurrere. Ideo hacce in Disputatione nonnulla differentialia hic erunt examinanda, & singulariter num spiritus, mortalis sit, & ex traduce gignatur, qua etiam sequentibus breviter expediam. Sit ergo

QUESTIO I.

An anima rationalis sit spiritualis?

I. Antequam ad resolvendam questionem accedam, Prænotandum primò Spiritum multipliciter sumi posse, primò pro vento sic dicitur Gen. 3. Adduxit spiritum super terram & imminuta sunt aqua. Psal. 47. In spiritu vehementi conteres naves. Et 150. Spiritu procellarum. Secundò accipitur nonnunquam pro temperamento primarum qualitatum in vivente, sic Prov. 17. dicitur: Spiritus tristi exsiccat ossa. Tertio pro anima sensitiva, sic Ecclesiast. 3. dicitur: Quis novit si spiritus siltorum Adam ascendat sursum, & spiritus jumentorum descendat deorsum in quo sensu etiam D. Bernardus serm. 5. in Cant. dicit: Quatuor spirituum genera nota sunt vobis, pecorū, noster, Angelicus & qui condidit istos. Ubi generatim animam sensitivam spiritum vocat. Quarto sumitur striè, prout opponitur rebus corporeis, & in hac acceptione.

II. Prænotandum secundò: Spiritum bene describi esse substantiam potentem connaturaliter occupare locum divisibilem indivisibiliter, ita ut non exigat connaturaliter determinatum locum, cum possit esse in majori, vel minori. Et patet, quia sic descriptus distinguitur à substantia corporea, quod sufficit ut explicetur natura substantia spiritualis, prout opponitur corporea.

III. His prænotatis queritur primò, an anima rationalis sit particula divinæ nature? Ut voluit olim Carpentarius, Cerdo, Gnostici, Manichæi, & Priscillianistæ, & videntur etiam sic sensitisse olim Plutarchus, Philo Judæus. Secundò, an sit corporea, vel pure spiritualis nihil habens de materia? Tertio an sit forma informans, vel tantum assitens? Pro primo querito

Dico primò: Anima rationalis in homine non est aliqua divinæ mentis particula de Deo inspirata. Ita D. Augustinus serm. 191. de temp. Animas a Deo dari credimus quas ab ipso factas dicimus anathematizantes eos, qui animam quasi partem Dei, divinæ dicunt esse substantiæ. Unde lib. contra Mend. ad Consent. 5. ait: Priscillianista dicit, quod anima sit pars Dei, & ejusdem, cujus est ille, nature

III.
Anima non
est aliqua
divinæ men-
tis particula.